תרי קלי לא משתמעי

השיעור הכללי יעסוק השבוע בסוגיה העוסקת יחסית בנושא שיש לו השלכות מעטות, אולם ספרות השו"ת הרחיבה אותו לנושאים מגוונים. המטרה היא גם ללמוד את הסוגיה כראוי, אך גם להטמיע את מקומה של ספרות השו"ת בלימוד סוגיות.

סוגיית היסוד: משנה כו ע"ב (שלוש שורות ראשונות), גמרא כז ע"א: "ותרי קלי מי משתמעי....שמצוות היום בשופר", לא להתרכז בשאלת התקיעה החלקית, אלא בשאלת "תרי קלי" ולתת בעיקר את הדעת לשאלה האם מדובר בטיעונים של פיזיקאים או בטיעונים של פוסקי הלכה.

ההבדל בין מאדם אחד ובין משני בני אדם: תוס' רי"ד; ריטב"א (לחדד את ההבדל בין שניהם, אך בעיקר לנסות להבין מה הטריד אותם, ולמה הם שינו את פשט הגמרא).

ביחס לסוגיות אחרות: תוספות סוטה לט ע"ב (הנושא: חובה על הכהנים להמתין בברכת כהנים לסיום אמירת "אמן" על ידי הציבור, לפני שהם מתחילים לברך) – מה היסוד של דבריהם. הערת הרב אלישיב זצ"ל.

הרחבת הדין לתחומים אחרים: מתפלל שביחד עם קורא המגילה קורא גם מהמגילה שבידו – שו"ת רשב"א א, תסז; אמירת קדיש ביחד (יש אין ספור תשובות ומתוכן) שו"ת משנה שכיר חלק אורח חיים סימן לב; שני נערים שיש להם בר מצווה באותה שבת – אגרות משה אורח חיים א, קב;

האם רלוונטי לגבי קול באישה ערווה: שו"ת שרידי אש ח,כ; שם סימן קכא ציטוט ממכתב אליו החולק עליו; תשובות משו"ת מורשת.

תוספות רי"ד מסכת ראש השנה דף כז עמוד א

ותרי קלא מי מישתמעי והתניא זכור ושמור כו' פי' היכא דאיכא תרי קלי חד מבלבל חברי' ואין אדם מבין אפי' א' מהם גם הנה נמי זה תוקע בשופר וזה תוקע בחצוצרות אין אדם מבין לא קול השופר ולא קול החצוצרות ומתרץ אלא תרי קלי מחד גברא לא מישתעי תרי קלי מתרי גברא משתמעי פי' אימתי אמרי' דתרי קלי לא משתמעי ולא חד מנייהו שזה מבלבל את זה הני מילי מחד גברא כגון אם שם האדם בפיו שופר וחצוצרות ותקע בשתיהן אין אדם מבין ממנו לא קול שופר ולא קול חצוצרות שזה מבלבל את זה ואין זה יכול לעשות אלא הבורא לבדו שאמר זכור ושמור בדיבור אחד אבל תרי קלי מתרי גברי משתמעי אם זה תוקע בשופר וזה בחצוצרות אם רוצה ליתן דעתו לשמוע קול השופר אין קול החצוצרות מבלבלו או אם רוצה לשמוע קול החצוצרות אין קול השופר מבלבלו אבל אם רוצה לשמוע ולכוין בשניהם אינו יכול שעל דבר זה נאמר ואין האוזן יכולה לשמוע שני דברים כאחת כ"א מפי הגבורה כגון אם תקעו שני בני אדם בשני שופרות זה עשה תקיעה וזה עשה תרועה ביחד לא יצא ידי שניהם שאין בו כח להבין שני קולות ביחד כדפרישית בפ"ק במה"ק ומקשה מתרי גברי מי משתמעי והתניא ובלבד שלא יהו שנים קורין פי' אם קורין שנים בתורה ביחד לא יצא השומע מהם מפני שהקול זה מבלבל את חבירו ומהדר הא לא דמיא אלא לסיפא בהלל ובמגלה אפילו עשרה קורין אלמא כיון דחביב עלי' יהיב דעתי' ושמע ה"נ כיון דחביב עלי' יהיב דעתי' ושמע פי' מאי במידי דלא חביבא לי' כגון קריאת התורה שהיא תדירה לא שמע אינש מתרי גברי אבל מגלה והלל ושופר דאתי לפרקים חביבי לי' ויהיב דעתי' ושמע אפילו מתרי גברי אבל מיהו לא שמע מתרי גברי אלא חד קלא ולא תרי קלא:

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף כז עמוד א

הכי גרסינן אלא תרתי קלא מחד גברא לא משתמעי מתרי גברי משתמעי. והכי פירושו אלא לעולם מקצת תקיעה לא יצא ופירכא דלעיל זכור ושמור הכי פירושו דהתם הוי תרי קלי מחד גברי וצריך לשמוע שניהן, לא משתמעי תרוייהו, אבל גבי שופר וחצוצרות דהו"ל תרי קלי מתרי גברי ואין צריך לשמוע אלא אחד מהן דהיינו קול השופר שהוא מצות היום שפיר משתמעי לכוין בקול השופר שהוא צריך ולשומעו מבין קולות החצוצרות, הא לשמוע שניהם ממש בצריך להם אפילו מתרי גברי לא משתמעי וכדבעינן למימר קמן....

תוספות מסכת סוטה דף לט עמוד ב

עד שיכלה אמן מפי הצבור - פירש ר"י אף על גב דאמרינן בפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז.) אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי העונין ואמר רב חסדא מפי רוב העונין דכל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה מיהו לענין ברכת כהנים כיון דמשום לשמוע הוא לא משתמע כל זמן שעונין דהוו להו תרי קלי קולות העונין וקול כהנים המברכים ולא משתמעי ואי תקשי לדברי הרב א"כ לא ישאו שנים כפיהם דהא אמרינן בפ"ג דמגילה (דף כא:) בתורה אחד קורא ואחד מתרגם וקתני סיפא דאפי' שנים בנביא אין קורין וטעמא מפרש בירושלמי דפרק אין עומדין משום שאין שני קולות נכנסין באוזן אחד ואנן אומרים לעיל לשנים קורא כהנים אלא מאי אית לך למימר ברכות איידי דחביבי להו יהבו דעתייהו ומשתמעי תרי קלי כדאמר גבי מגילה קראוה שנים יצא גבי אמן

נמי יהבי דעתייהו ולישתמע תרי קלי תריץ דלא דמו תרי קלי וקורין דבר אחד לתרי קלי שקורין שני דברים כגון אמן והני ברכות כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה כו:) שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב וב' חצוצרות משתי צדדיו שמצות היום בשופר ופריך בגמ' (שם כז.) ותרי קלי מי משתמעי והתניא זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע ע"כ היכא דהקולות משונות כגון קול אחד זכור והשני שמור אין האוזן יכולה לשמוע כלל וקול שופר וקול חצוצרות י"ל דאין משונין להכי מסיק התם דמשתמעי איידי דחביבי אי נמי בעי דלישמעי נמי הברכה הני דמאריכין באמן אף על פי שטוענין וכל שעה שהן בעצמן עונין אין שומעין קול חבריהם ותפוס לשון אחרון דהא מסיק התם תרי קלי מחד גברא לא משתמעי כגון זכור ושמור מפי הגבורה מתרי גברי משתמעי משמע אפי' דומיא דזכור ושמור איידי דחביבי וקול שופר וקול חצוצרות תרי קלין משונין זה מזה דומיא דזכור ושמור ומשתמעי איידי דחביב.

קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ה סימן קו

ז) אולם זולת מה שנתבאר נראה ליישב קושיית התוספות דהנה בגמרא ראש השנה כ"ז איתא לא אמרו אלא במקדש בלבד, דהיו שתי חצוצרות מן הצדדין שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר, מאי קראה בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד' (ועיין ברמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב).
והנה לכאורה אין לומר דבמקדש היתה המצוה מתקיימת על ידי שני הכלים הללו, השופר והחצוצרות, והם ביחד חדא מצוה, דאם כן מאי מקשה הש"ס שם ותרי קלי מי משתמעו.
אלא שיש לדחות דהן אמת דחצוצרות וקול שופר הם מצוה אחת, אלא שמכל מקום היה כל אחד מחויב לקיים את מצות תקיעת שופר, וממתניתין משמע דהשומעים יצאו ידי חובת מצות תקיעת שופר ועל זה פריך הא תרי קלי לא משתמעי.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תסז

שאלת בקריאת המגלה אם צריך השומע לכוין בכל תיבה ותיבה בשמיעתו. ונתעוררתי על זה ששמעתי בשם אחד מן החכמים שהיה תופש מגלה אחת בידו. ותמה אני מי לא יצא מפי הקורא אם זה אמת? ועוד מדאמרינן יוצאין באשורית נשים ועמי הארץ.
תשובה האמת כמו שאמרת מאותן ראיות שאמרת מן הלעוזית ועמי הארץ. ועוד אמרו העובר אחרי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגלה אם עמד חזקה כיון. עוד אני אומר כי כל חכם שתופש מגלה אחת בידו שאינה כשרה לקרות בה גרעא טובא משנים שקראו אותה מפני שנותן דעתו בקריאתו באותה מגלה. אבל במה שנסתפק לך אם השמיט בה הקורא אפי' תיבה אחת אם חוזר אם לאו. ולאו דוקא פסוק אחד אמרו אלא אפילו תיבה אחת. כן באמת אפי' תיבה אחת. ותדע לך דבירושלמי אמרו מדקדקין בטעיותיה או אין מדקדקין בטעיותיה? והשיבו דאין מדקדקין דמר קרי יהודים ומר קרי יהודיים לא מר חוזר ולא מר חוזר.

שו"ת משנה שכיר[1] חלק אורח חיים סימן לב

צירוף עשרה לעניית קדיש, ואם כמה יתומים יכולים לומר קדיש ביחד...
יקרתך הגיעני וע"ד אשר ענותנותך הרביני לשאול חו"ד בדבר שנשאלת אודות מנין מצומצם ובתוך המנין ארבעה או חמשה יתומים אומרים קדיש, אי נכון למיעבד הכי כיון דליכא ט' דצייתי, עכ"ל שאלתך.
תשובה...
עוד הביא המאסף שם בשם הזכר לאברהם שכתב, אם יהיו רשאים הרבה יתומים לומר קדיש ביחד מדוע כתבו בשו"ע (יו"ד סי' שעו ס"ג בהג"ה) מי קודם ומי נדחה מפני מי, ומה שהביא הפ"ת (שם סק"ו) שאומרים הרבה ביחד, י"ל דזהו דוקא בביהכ"נ שהקהל רב והרבה עונים יש לכל או"א בלעדי האומרים קדיש, עכ"ל הרב הנ"ל שם במאסף.
ומטעם זה קריתי תגר בבואי לכאן על מה שראיתי שהמנהג פה שכל היתומים בשעה שרוצים לומר קדיש כולם הולכים ממקומן אל פני הארון הקדש למטה אצל המושבות של ברכת כהנים ואומרים הכל קדיש במקום אחד, ואין לשמוע כלל קול מי שאומר קדיש, כי תרי קלי לא משתמעי, וכש"כ עשרה קלי ועוד יותר ויותר, ולפיכך עדיף

---

[1] רבי יששכר שלמה ב"ר יצחק טייכטל נולד בהונגריה בשנת תרמ"ה (1885). למד בישיבת פרשבורג, בזמן הכיבוש הגרמני של סלובקיה ברח להונגריה. בעקבות אירועי השואה התעמק בענייני השקפה, ולאחר מכן חיבר את הספר 'אם הבנים שמחה' (דפו"ר בודפסט תש"ג - 1943), ובו חזר בו מחלק מדעותיו ועמד על חשיבות מצות יישוב ארץ ישראל... נרצח בדרך לאושוויץ בחורף תש"ה (סוף 1944)..

הי' להם להשאר כל א' על מקומו ולומר שם קדיש כדי שיהי' לכל או"א עונים. ומה גם לדברי מרן החתם סופר הנ"ל דעיקר זכות הקדיש הוי רק במה שמזכה בעניית הקדיש, ובאופן זה ליכא זכות כלל, כי אין יכולין לענות אחריהם מפני שאין שומעין אותן, וכבר אמרתי להם זאת, אבל לא שמעו לקולי באמרם שכבר נהגו כן מקדמת דנא, וכן המנהג בכל גליל העליון, והוא שבשתא דעל גבייהו ואין יכולין למיפק מנהון.
אמנם בעיקרא דמילתא דדימה הרב הנ"ל עניית הקדיש לעני' דתפלה, נראה לפע"ד דיש לדון בזה ולומר דלא דמי להדדי. מפני שנראה לי דע"כ לא קאמר המחבר (סי' קכד ס"ד) דאם ליכא ט' דצייתי קרוב שיהי' ברכה לבטלה, דוקא בתפלה דנתקנה להוציא לצבור י"ח, וכן גבי קדיש דתפלה, שהוא ג"כ להוציא הצבור, מבואר בתשובת הרא"ש (כלל ד אות יט) דצריכין לכוון לשמוע לחזן, וע"כ אסר שם לומר עם החזן, והמג"א (ריש סימן קכה) הביאו, ועיין שם במחצית השקל, וכיון דבא להוציא אחרים הכי איתקין שיהי' ט' המכוונים, והיכא דליכא ט' דצייתי הוי שלא כתיקון חכז"ל וע"כ הוי ברכה לבטלה. משא"כ בהקדיש דיתומים אומרים, דאין בא להוציא את האחרים כלל, וראי' לזה דהרי הרמ"א ביו"ד (סי' שעו ס"ד) כתב דלא ניתקן רק לקטנים, וקטנים לאו בני להוציא אחרים הם כמבואר במשנה סוף פ"ג דר"ה...
ואחרי שהוכחתינו אמת דחשיבות הקדיש הוי רק עבור התפלה החשובה שיש בה, נוכל לומר בעזה"י דאדרבה יותר עדיף וחשוב אם רבים אומרים אותה יחד בפעם אחת ממה שיאמר אותה איש אחד לבדו, והוא עפי"ד הרדב"ז (ח"ג סי' תמו וסי' תעד) שהצריך לומר קריאת שמע לכל הצבור ביחד מילי במילי עם הש"ץ, ולא כמו שנוהגין שכל אחד אומר לעצמו זה מאריך וזה מקצר ואח"כ ממתינין הכל על סיום הש"ץ תיבת אמת, ורק דמוכרח להתאמץ שכל הצבור יאמר בפעם אחת מילי במילי דומה עם הש"ץ, משום דאינו דומה לדבור היוצא מפי יחיד לדבור היוצא מפי צבור יחד, לפי שהקול היוצא מפי רבים הוא חזק ויש בו כח לבקוע כמה אוירים עד שעולה למעלה ומבטל כל הקיטרוגין ועיי"ש בסי' תעד שהאריך בענין זה נפלאות ודברים רברבין איכא למישמע מינה ופלא שלא נהיגי עלמא כן ומצוה לעיין שם.16 וכיון דיש לתפלת רבים כח עצום הזה שעולה עד למעלה לעילא לעילא בלי קטרוג, ואחרי שאמירת קדיש היא התפלה היותר עצומה וחשובה, ודאי דהוא מן הראוי להתפלל אותה ביחד כדי שיהי' הדבור יוצא מפי רבים ויהי' עולה בשוה בלי קטרוג, ואפשר דמטעם זה נשתרבב המנהג לאומרה ברבים הרבה יתומים ביחד. ואין לומר דהא אף אם רק יחיד יאמר אותה עכ"פ יהיו רבים העונים יחד איהש"ר. עיין בפר"ח סי' הנ"ל דכל הקדיש כולה הוא ענין גדול מאד, א"כ עדיף טפי דכל הקדיש יאמר ברבים לדברי הרדב"ז הנ"ל ממה שרק העני' לחוד יהי' ברבים...

שו"ת אגרות משה[2] אורח חיים חלק א סימן קב

בענין שני נערים שנעשים בעלי מצוה איך להתנהג בקריאת המפטיר כשרוצים שניהם בדוקא לקרות י"ט כסלו תשט"ו. מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר משה ישכר גולדברג שליט"א.
בדבר שני נערים שנעשים בר מצוה ורוצים דוקא ששניהם ינגנו כל ההפטרה וכל הברכות. הנה לכאורה היה מקום לומר דכיון דרוצין כל הנמצאים בביה"כ לשמוע את שניהם יכולין לקרא תרוייהו כאחד וכהא דאיתא במגילה דף כ"א בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין מ"ט כיון דחביבה יהבי דעתייהו ושמעי ולכן גם הכא שחביב להו לשמוע את שניהם יהבי דעתייהו ושמעי ואין בזה משום תרי קלי לא משתמעי. אבל למעשה אין לסמוך על זה דכיון דאסרו לקרות שנים בתורה ובנביא יש לאסור בכל אופן אף אם הוא באופן דמשתמעי. וקצת ראיה דהא ודאי אייריי אף ששמעו הקריאה אף שקראוה שנים דבלא שמעו הא לא יצאו אף בקרא אחד וא"כ לאיזה צורך אמרו שלא יקראו שנים וכי רק עצה טובה אמרו בזה, אלא משמע שהוא תקנה שלא יקראו שנים כיון שמצוי שלא ישמעו ויתרשלו מלחזור ולקרא וכיון שהוא תקנה יש לומר שלא פלוג ואף באופן שחביבה להו ויהבי דעתייהו נמי יש לאסור. אך ראיה גדולה ליכא דאפשר החידוש הוא שבקריאת שנים לא משתמעי כהוגן ורק הוא כקול הברה בעלמא אבל אם יהבי דעתייהו שהוי שמיעה ממש אף משנים אפשר לא אסרי אף בתורה ובנביא וא"כ הכא שחביב להו ויהבי דעתייהו שמעי שפיר ויוצאין.

שו"ת שרידי אש[3] חלק א סימן ח עמוד כ

---

[2] רבי משה פיינשטיין נולד ברוסיה בשנת ה"א תרנ"ה (1895), היגר והיה מוכר כפוסק הגדול בארה"ב, ותשובותיו מופצות בעולם היהודי כולו. הוא דן בתשובותיו בבעיות טכנולוגיות מודרניות וגם בעיקרי היהדות. נפטר בשנת ה"א תשמ"ו (1986).
[3] רבי יחיאל יעקב וינברג נולד ברוסיה בשנת ה"א תרמ"ה (1885), ונפטר במונטרה, שוויץ בשנת ה"א תשכ"ו (1966) ונקבר בירושלים. בימי מלחמת העולם השניה נעצר על ידי הנאצים במחנות, ונותר בחיים שבור בגופו, אך איתן ברוחו. לאחר המלחמה התיישב בשוויץ..

ומה שהנערות מתפללות בקול רם - אין בכך כלום. וכבר התירו גדולי אשכנז ובתוכם הגאון ר' עזריאל הילדסהיימר זצ"ל לאנשים ולנשים לזמר ביחד זמירות, משני טעמים: א. תרי קלי לא משתמעי. ב. זמירות קודש אין מביאים להרהורי עבירות.
ועצתי, עצת זקן ובעל נסיון, שלא להתעקש נגד היראים אף שהם רק מתי מעט, שבאם היראים ההם יעזבו את הקהילה יוציאו שם רע על קהילתו שהיא קהילה ריפורמית, וסופה של מחלוקת זו תביא לידי הריסת הקהילה, ח"ו.

שו"ת שרידי אש חלק א סימן קכא עמוד שצד
בעש"ק קרח הבעל"ט [צ"ל: שעבר] הואיל כ"ת לכתוב לי בענין המזמרים של נערים ונערות [נדפס לעיל סי' ע"ה] ולא השבתי עוד, כי חשבתי אפשר יושתק הדבר דלא ניחא לרוח התורה. כעת שמעתי שנה לכתוב לאחרים היתר, אמרתי להעתיק מש"כ אז בגליון מכתבו וז"ל: מ"ש מתרי קלי לא משתמעי, הלא מפורש בגמ' שם דדבר חביב יהיב דעתי' ומשתמעי תרי קלי ואין לך חביב יותר ממה שהעידו חז"ל דקול באשה ערוה מהפ' כי קולך ערב, ע' ברכות כ"ד.
ומה שהביא מהשד"ח בשם דברי חפץ - חדא, דהשד"ח כותב שם שנכון להחמיר שלא כדבריו. וחוץ מזה, הלא השד"ח כ' בפירוש: רק מי שאינו מכוין ליהנות מקולה, וא"כ מי ערב בדבר, וכן מה שכותב במכתב דבשירי קודש אין הבחורים מתכוונים להנות מקול הבתולות - הוא צחוק מכאיב לומר כן וכ"ת בישישותו, שליט"א, יכול לומר כן (ע' תוס' סוטה י"ט, א [ד"ה וכהן] בשם הירושלמי, בכהן זקן) והלא בגמ' נדה י"ג, א משמע דבפחד ובביעתותא אין חשש להרהור עבירה ואפ"ה כ' הב"י באו"ח סי' ג', שהפוסקים השמיטוהו, דלא בקיאי והכל לפי מה שהוא אדם. עמ"א שם סקי"ד ומחה"ש שם.
ומרן הח"ס בחו"מ ק"צ הרעיש על מה שרצו לזמר בשירי הלל ותודות לה' אנשים ונשים בקבלת פני המלך בביה"כ, וכ' שזה תועבה וכערוה יחשב אצלינו ומביא מסוטה מ"ח וכ', שכל המצות בטילות מפני חטא הרהור עבירה וכו'. וע"ש שכ', שכל תפילה או שבח והודאה שמתערב בו הרהור אפי' באשתו לא יעלה במעלות לפני השי"ת ולא תקובל לפניו. ומש"כ שגדולי אשכנז התירו והי' באיזו משפחות שבנותי' הבתולות סייעו קצת בעת הזמירות בש"ק, כמו ששמעתי שהי' באובראונגרין וכאשר בא איש זר נמנעו גם מזה ואפשר סמכו קצת על יומא ס"ט, ב: ואהני דלא מיגרי ביה לאיניש בקריבתי'. וגם זה לא משנת חסידים וברצון חכמים יראי השם, ע' בחדא"ג שם, דודאי גם בקריבתי' מתגרי. והאיך נסמוך אנן, בדור שפל ופרוץ כזה, לומר דברים כאלו שאין מהרהרים? הלא טוב יותר שיעשו באיסור, שאז הפרושים יפרשו ולא יתלו עצמן בהיתרים של מה בכך.
ובזה הנני מוקירו ומעריצו כערכו הרם והנישא, מברכו לשיבה טובה דשינה ורעננה, כו"ח יום שנכפל בו כי טוב כ"ב שבט תשט"ו לפ"ק שטראסבורג יצ"ו.
אברהם דוד הורוויץ

<u>סיוע לדבר עבירה בפיזמונסניף (התקבלה בתאריך 13/08/2002)</u>

ביקשו ממני לנגן בפיזמונסניף (תחרות שירים סניפית בבני עקיבא) בסניף כלשהוא. אחרי שהסכמתי, נוכחתי לדעת שחלק מהשבטים מופיעים מעורב (בנים שרים ביחד עם בנות). האם מדובר בסיוע לדבר עבירה? הפיזמונסניף יתקיים בעז"ה בעוד שבוע (מה שאומר שזאת שאלה דחופה), האם אני צריך לבטל עכשיו הכל ולסבך את המארגנים?

<u>תשובת הרב</u>

שלום וברכה
בבני עקיבא מסתמכים על קולות רבות בהלכה בלהקות המופיעות יחד בנים ובנות, ובעיקר על העיקרון ההלכתי של "תרי קלי לא משתמעי". על כן, לא ניתן לומר כי מדובר בדבר מה שאינו על פי ההלכה לחלוטין, המצדיק חזרה בך מדיבורך שזהו דבר חמור מאוד על פי ההלכה.
על כן אתה חייב לנגן במקום כיוון שהתחייבת, ואסור לך לא לנגן שם, והתורה ציוותה שיהא הן שלך הן ולאו שלך לאו, כל עוד אין מדובר בלאו מפורש.

<u>שירה גברים ונשים (התקבלה בתאריך 05/05/2002)</u>

לקראת יום ירושלים הקרב ובא, אורגן בישובנו ערב שירה בציבור לקהילת הדתית.
שאלתי היא:
א. מהן הדעות בנוגע לנושא של שירה גברים ונשים.

ב. כיצד צריך לנהוג להלכה.
ג. אם אפשר, אז באילו תנאים.

תשובת הרב

שלום וברכה
א. רבים אוסרים שירה מעורבת בשל "קול באישה ערווה", ובשל תחושת הקירבה הנובעת מכך. בקהילות הציוניות הדתיות 'מותחים' את ההלכה עד הגבול, ומסתמכים על "תרי קלי לא משתמעי", לאמור: על הנחה הלכתית כי כשלא מדובר בשירת סולו ניתן להקל. אם לא מדובר בהופעה על במה, כי אם בציבור היושב ושר יש יותר מקום לקולא זו.
ב. הדבר תלוי באופי הציבור. אם הדר הוא חלק אינטגרלי מהדרך בה הציבור נוהג בזמניו הרגילים, אין מדובר בשירת סולו, אין מדובר בהופעה כי אם בשקופיות ששרים והדבר מביא את כל הציבור לחגוג את יום ירושלים – הייתי מקל. סיבת הקולא נובעת הן מעצם אופיו של דין זה שיש להקל בו אם לא מדובר במיקוד השמיעה באישה מסוימת, והן בשל הרקע מסביב.
אם הציבור יכול להתקדם, ובמקרה של שירה מעורבת לשבת בנפרד, או להקפיד כי לא תשרנה הנשים בקול רם מאוד - יותר טוב.
כל טוב